

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRASOV
Care de două ori pe săptămână prin îngrășirea
și comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” IF 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GHLBARITIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRASOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300. Autorități și Societăți lei 600.
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 78 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Miercuri 13 Octombrie 1943

Anul 106

Octombrie 1918

In marginea evenimentelor

de V. Branisce

Revoluția din Octombrie 1918 schimbase peste noapte vechile orânduri. O lume nouă încolțea, hotărâtă să-și realizeze revendicările multiseculare. Glasul poporului român răsună răsplăcat în plin parlament ungar. Erau și aceste declarații un mijloc fățiș de luptă, ca și atitudinea dărză și neșovăitoare a neamului de pretutindeni. Fiecare gest, fiecare vorbă din acele frământate timpuri constituiau un act istoric.

Răscoleșc manifeste, declarații și proclamații din revoluție. Văd uriașă strădanie de descătușare a unui neam rob.

Iată ce sună declarația „Comitetului național al Românilor emigrați din Austro-Ungaria” publicată la Iași la 6 Octombrie 1918 și semnată Dr. Baiulescu, președinte și Oct. C. Tăslăuanu, secretar, din care reproduc ultimul alineat: „Toate declarațiile Românilor din Ardeal și Bucovina ce s'ar face împotriva acestor aspirațiuni naționale, le considerăm ca stăruite cu forța de autoritate dușmane și aceste declarații nu vor putea induce în eroare opinia lumii, care a proclamat principiile de dreptate și libertate pentru toate neamurile asuprite”.

Căci, din păcate se găseau și atunci — cum se găsește și în zilele noastre — oameni care trăiau în marginea evenimentelor. O, da, am avut și noi trădătorii noștri, falșii noștri! Dacă în clipa unirii nu s'au făcut nicolă vâlva în jurul lor, dacă poporul român a adoptat față de ei o generoasă iertare, învăluind în tăcere acțiunea lor potrivnică și dușmănoasă intereselor neamului, aceasta se datorește spiritului larg al conducătorilor care n'au voit ca marea sărbătoare a unirii să fie întunecată de nori sau umbre. Consemnul lor a fost respectat. Așa s'au strecurat, nejudecați și nepedepsiți vinovații defecțiunilor sufletești, cozile de topor ale neamului. Destinul și-a dat și el obolul neprecupețit. Principala vinovată, V. Mangra, n'a supraviețuit rușinoasei lui trădări. Iar cel mic s'au dat după păr. Neamul l-a iertat, dar noi nu l-am uitat. Și nu l-a uitat istoria.

Azi în lumina perspectivei istorice a sfertului de veac care s'a scurs ne apare vădită întreaga lor vină. Noi socotim vinovați nu numai pe trădători și pe cei rău intenționați, dar nu putem ierta nici pe cei lipsiți de orizont, pe cei ce s'au strecurat ca orbii printre evenimentele de epocale transformări. Pe cei ce nu au priceput adâncă semnificația a lucrurilor și au trăit în marginea lor.

Dacă în plină mișcare de redescoperire națională s'a găsit un Vlăd Darius apologet al naufragiului Ungarilor, (vezi ziarul Măramaros Nr. 43 din 24 X. 1943) numele lui ar trebui transmis posterității cu litere de foc. Nu știu ce rol a jucat el în România întregită. Dar știu un lucru. Exemplul lui ar putea servi de învățătură multora ce trec ca orbii printre trăirile de astăzi, situându-se în marginea evenimentelor.

Permanențele românești

de

Dr. N. Căliman

Președinte „Astrei” d-l prof. Dr. Iuliu Moldovan poartă în sufletul său mereu grija neamului. Nu numai a neamului de azi, ci, mai cu seamă, a neamului de mâine.

Așa a pus în discuție în ultima ședință a comitetului central al „Astrei”, la care au luat parte personalitățile cele mai de seamă ale Ardealului, o problemă foarte importantă pentru viitorul neamului nostru: Să se stabilească pentru timpul de după războiu anumite principii conducătoare, pentru realizarea cărora să se oblige și la care să colaboreze toată lumea românească, dela cel mai mic până la cel mai mare.

Poate unora li s'ar putea părea problema pusă cam nepotrivită pentru timpurile de azi. În timpurile agitate de azi să te gândești la ceea ce va fi după războiu!

Și totuși acest gând al d-lui prof. Dr. I. Moldovan este foarte bine venit și de o mare necesitate.

Noi am mai terminat un războiu. Sfârșitul lui ne-a adus cea mai mare bucurie pe care un neam o poate avea. Dar sfârșitul lui ne-a găsit și cum nu se poate mai nepregătiți din foarte multe puncte de vedere.

Un ideal al neamului era împlinit după multe, grele și îndelungate suferințe.

Dar n'am știut pune nimica în locul idealului realizat. Nimica sfânt, pentru ceea ce neamul să muncească, să lupte, și să sufere, la ceea ce neamul să se închine.

Știm cu toții foarte bine ceea ce a urmat. Ne-am tăvălit în toate

mocirlele. Am aruncat cu noroiu în tot ceea ce era sfânt. Ne-am înfrățit, și am mers cot la cot, chiar și cu cei mai mari dușmani ai neamului.

Așa, nepregătiți, am pierdut un timp prețios, pe care l-am fi putut folosi altcum, și pe care nu l-am știut folosi în interesul neamului.

Așa, nepregătiți, am ajuns ca să se găsească în neamul românesc ardelean oameni, care să renunțe de bună voie la drepturi și dreptate românească. Fără nicio sancțiune. Așa am ajuns ca alții să-și bată joc și de dreptate și de neamul românesc. Fără o adevărată reacțiune.

Cu siguranță după războiu vor începe din nou acțiuni politice. Ele vor trebui să înceapă. Noi nu ne temem de politică. Politica este doar arta de a găsi cele mai bune mijloace pentru conducerea unei națiuni, și pentru organizarea de stat. Politica este lupta ideilor. Și într'un stat liber, din această ciocnire a ideilor trebuie să iasă cea mai bună și mai potrivită organizare de stat.

Dar toți cei care luptă pentru înfăptuirea ideilor lor politice, pentru organizarea socială și de stat, dacă vreau într'adevăr să servească neamul și statul, și nu servesc alte interese, străine de neam, toți fără deosebire, trebuie să aibă anumite principii conducătoare, pentru care să lupte, la care să se închine în toate împrejurările și dela care să

Continuare în pagina 3-a

Educație eroică pentru tineret

de Eugen Hulea

În presa noastră cotidiană sunt puține glasuri preocupate de problema școlii și a tineretului. N'am găsit la niciun ziar, nici măcar la cele mai mari, care cuprind atâtea rubrici variate în paginile lor, un colțisor permanent destinat acestor probleme, de a căror interes superior ne place totuși să vorbim.

Totuși, tăcerea în care sunt învăluite aceste probleme, din când în când este întreruptă de câte un articol, cum este și acela al d-lui C. Kirilescu din „Universul”, scris pe marginea unui înțeles de an școlar, pe care prea puține atenții l-au remarcat.

Dar așa este. Pentru problema tineretului se vede că numai sufletul dascălului rămâne vesnic sensibil și numai lui îi dă în gând să arunce sugestii pentru șlefuirea plămădei spirituale a generațiilor.

Prins permanent în climatul acestor vaste probleme, d-l Kirilescu atrage și de data aceasta atențiunea, asupra supremei îndatoriri pe care o are școala, de a înarma tineretul prin ofelire trupească și sufletească, însușindu-i înțelegerea solidarității sociale și naționale, obișnuindu-l cu sublima idee a jertfei, aducându-l în nota vremilor și a evenimentelor, actuale și viitoare, care se tâlăzesc năprasnic în lume și în jur de noi.

Nu știu câți dascăli vor fi făcut un popas meditativ la căpătâiul acestui postulat și câți îl vor fi găsit potrivit și posibil pentru sufletul de azi al tineretului.

Întrebarea pe care mi-o pun nu cred să fie fără rost, deoarece știm cu toții, că există un drept suveran al tineretului, de a se bucura de tot ceea ce constituie esența nobilă a vârstei, ferită

Continuare în pagina 3-a

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Aprecieri istorice despre opera prof. I. Lupaș: Zur Geschichte der Rumänen

de Ion Gherghel

Să nu ne facem iluzii zadarnice că toată lumea ne cunoaște și că străinătatea apreciază, în justă valoare, strădanile noastre de veacuri, săvârșite pentru dobândirea unei vieți mai drepte, mai libere și mai umane. Nu prea știu mare lucru nici chiar învățații străini despre jefelnicele ostenele ale exponenților noștri pentru izbăvirea neamului românesc, necum să așteptăm dela marile mase — care formează opinia publică mondială — să ne cunoască și să ne aprecieze după cuviință.

Nu este aceasta o afirmație gratuită, aruncată la întâmplare. E un lucru cert această lipsă de orientare a popoarelor mari cu privire la așezarea geografică și la desfășurarea evenimentelor istorice ce privesc popoarele mai mici. Nu este deci nevoie de nici o argumentare pentru lămurirea deplină a acestui adevăr. Ne mărginim să cităm doar un singur exemplu: mărturisirea profesorului Alex. Cartellieri dela Universitatea din Jena, adresată artorului operei „Zur Geschichte der Rumänen”. Desprindem,

aici, din păreriile nimitului profesor următoarele rânduri:

„Mărturisesc sincer că în Universitățile noastre este puțin răspândită cunoștința istoriei române... și cu atât mai puțin în marele public. România apare mai mult ca obiect decât ca subiect al întâmplărilor istorice; numai din când în când, la răscrucea unor importante clipe hotărâtoare iese din întunec, spre a dispărea curând iarăși.”

În lumina acestor considerații, cetitorii vor putea să-și dea și mai bine seama de valoarea excepțională a operei istorice a savantului nostru profesor dela Universitatea Clujana.

Contribuția sa valoroasă cu privire la Istoria Românilor a stârnit un interes deosebit în lumea cunoscătorilor străini, care nu și-au precupețit cuvintele de laudă la adresa autorului. Profesorul I. Lupaș a făcut un mare serviciu neamului său prin răspândirea cunoștințelor istorice despre Români dincolo de granițele țării, iar prin metoda științifică și documentarea viguroasă a câștiga: apre-

In jurul portativului

Filarmonica din Berlin

Minunata formație orchestrală berlineză ne-a vizitat și anul acesta, în frunte cu dirijorul Hermann Abendroth.

In program, trei din marile nume ale muzicii germane: Händel, cu un Concerto grosso, Wagner, cu Uvertura la Tristan și Isolda, și Beethoven, cu Simfonia V-a.

Personalitatea puternică a maestrului Abendroth a imprimat acestor piese un impresionant relief. Dacă se poate ușor vorbi de muzicalitatea unei opere literare, de ritmul sau de elocvența unui desen, de coloritul unei compoziții muzicale, pare mai ciudat ca o interpretare sonoră să-ți sugereze efecte statuare. Totuși, aceasta e impresia pe care ți-o lasă arta maestrului Abendroth. Îl vezi parcă cioplit cu dalta într'un uriaș bloc de granit, din care desprinde cu precizie conturul ideii muzicale. Masele sonore pe care d-sa le stăpânește cu o rară virtuozitate, condensate parcă de o nebănuită forță, capătă unori relieful materializate, care dăinuiesc dincolo de stingerea ultimului acord, săpate undeva în văzduh, sau poate în sufletul auditorilor.

„Așa bate destinul la poartă” — a spus însuși Beethoven despre motivul inițial al celei de a cincea simfonii. Cu pumn de oțel a bătut sub bagheta maestrului Abendroth, trezind rând pe rând teama, descurajarea sau avântul războinic în sufletul eroului menit să-l înfrunte. Sgduitoarea epopee (despre care Robert Schumann scria odată că de câte ori se va cânta, își va exercita neschimbat puterea asupra oamenilor, asemenea unora din fenomenele naturii care de câte ori se produc, ne umple de teamă și de admirație) s'a desfășurat încă odată în toată marea ei. Titanica luptă din partea întâi, brăzdată mereu de implacabila voce a destinului, duioșia omenească a cântecului care înflorește în partea doua, în ciuda amenințărilor soartei ritmate surd de violoncele, atmosfera plumburie, apăsătoare, a părții a treia, și însfârșit, imnul de biruință care izbucnește nestăvilit în final, și-au găsit rând pe rând toată expresivitatea sub bagheta dirijorului.

Secundat de un ansamblu atât de omogen cum este Filarmonica din Berlin, maestrul Abendroth ne-a dat o interpretare tot așa de puternic însuflețită a Uverturii la Tristan și Isolda, și a altei Uverturi wagneriene, Tannhäuser, dăruită generos entuziasmului sălii, peste bucățile înscrise în program.

Concerto grosso de Händel cu care s'a început concertul, a pregătit atmosfera sărbătorească ce ne aștepta, bucurându-se de o îngrijită interpretare. Totuși, locul unor astfel de piese e parcă mai potrivit în ansamblul unei orchestre de cameră. Ocaziile de a asculta în condiții atât de desăvârșite marile înfrățiri ale creației muzicale,

CALEIDOSCOP

de Lucian Valea

Omul meu

L-am întâlnit într-o după-amiază de toamnă. Mai bine zis, el m'a bătut prietenește pe umăr. Mă cunoștea perfect și era în curent cu tot ce făuream, dar mai cu seamă mă prețuia cât nu mi-o putea mărturisii, deslușind în persoana mea o groază de lucruri superlativ etichetate.

Tocmai se găsea în preajma unei lovituri teribile. Nu mi putea spune ce anume. Dar neapărat că aveam să aud de isprăvile lui. M'am îndoit la început de sănătatea mintală a interlocutorului meu, dar verva și importanța ce-l stăpâna m'au făcut să-l consider simpatic.

Câtva timp nu l-am mai văzut prin oraș. Dispăruse sau poate ajunsese în sfârșit să-și vadă înfrățuit visul.

Iată însă că într-o zi, pe neașteptate mă apucă de braț. Era fericit, — palid, transparent de fericire. Se ducea să iscălească un contract cu o mare firmă comercială. Agent. Ehe! Ceva mai formidabil decât „lovitura“ ce-i eșuase. Acum să vezi afaceri, traiane, nu altceva.

L-am felicitat și i-am urat succes. Voiam să-l fac să înțeleagă dinadins că mă bucur de norocul ce l-a ajuns. Apoi ne-am despărțit.

Au trecut câteva luni. Aproape că uitasem de „prietenui meu, comerciantul“ când, într-o zi, apare fără de veste la redacție. Jubila.

— L-am dat dracului de comerț. Nu face pentru un intelectual ca mine. Uite ți-am adus un articol. Știi, mă ocup acum de ziaristică. Am trimis la București o serie întregă.“

sunt rare în orașul nostru și setea de a le asculta e cu atât mai mare. Am fi preferat parcă în locul lui Händel, tot o compoziție scrisă pentru orchestră mare.

Dar să nu fim ingrați. Concertul dirijat de Hermann Abendroth va rămâne o neprețuită bucurie în amintirea tuturor.

Lia Busuiocanu

I-am luat mai mult din curiozitate paginile ce mi le întindea și le-am citit cu atenție. Rezultatul? Că are evident mult nerv gazetăresc, dar că verva și causticitatea frazelor sale nu vor trece în nici un caz prin cenzură.

Era din parte-mi singura soluție care mă salva și-mi ajuta să-l menajez și pe prietenul meu, ziaristul.

Nu știi dacă i-a scăzut entuziasmul dar pe la mine n'a mai trecut mult timp.

Ultima dată l-am văzut zilele trecute. Avea câteva poezii în mână cu iz filosofic, de un pesimism leopardian. A încercat să le publice dar l-au refuzat. El însă e convins că are talent. După moarte cineva s'o găsi să i le strângă în volum. Și poate să i le și comenteze. A scris cât pentru 5 volume, peste 200 de poezii.

Acuma are să-și trimită fotografia la un concurs, organizat de o revistă magazin. Nu e frumos o știe, dar e grozav de expresiv.

Și-mi întinde o fotografie ștearsă, indicând o vârstă de ani puțini.

Increzător, dar mai domol entuziast, prietenul meu, căruia nu mai știu cum să-i zic, cu un aer de resemnată înțelepciune indică mi-a spus întinzându-mi mâna: „Vezi, așa se întâmplă când n'ai noroc.“

Cine știe mâne cu ce noi elanuri va porni să cucerească vieța, omul meu dacă plămâni lui scoarțoși și putrezi nu-l vor asvârli într-o cameră comună de sanator. Pierderea lui pentru mine ar însemna într'adevăr, pierderea unui prieten.

Abonații

sunt rugați să ne încunoștințeze ori de câte ori nu primesc ziarul regulat. Dela tipografie expediția se face normal dar, se vede treaba, pricina neprimirii la timp sau de loc, în altă parte trebuie căutată.

Și o vom căuta.

PREDICI ÎN PUSTIU

Bunul simț

Vom înșira de data asta aspecte ale vieții, care să ne arate când dăm dovadă de lipsă de bun simț.

Dai dovadă de lipsă de bun simț, când ești așteptat la adunări, ședințe etc. și tu mereu întârzi, sau nu te duci de loc, fără ca măcar să te gândești să-ți exprimi scuzele și motivele absenței. Dai dovadă de lipsă de bun simț când ești dator să saluți tu întâi, căci ești mai mic în grad sau mai tânăr de cât altul și aștepti totuși ca celălalt să te salute mai întâi sau întorci capul ca să nu fii nevoit să saluți. Dai dovadă de lipsă de bun simț, când oricât ar fi de tânăr cineva sau de mic, dar stă în poartă sau în geam sau pe bancă și tu treci pe lângă el și nu saluți tu întâi, căci în acest caz este dator cel ce merge să dea întâietate celui ce stă.

Dai dovadă de lipsă de bun simț, când în tren, tramvai sau autobus nu faci loc unui invalid, sau unei doamne sau domnișoare ce stă în picioare, fiindcă pe deasupra oricărui argument, tu ești reprezentantul sexului tare, iară doamna sau domnișoara, reprezentanta sexului slab.

Foarte frecventă este la noi lipsa de bun simț la spectacole, în sensul că vii târziu deranjând pe ceilalți, sau tușești, sau mototoleşti hârtii sau vorbești sau te miști mereu pe scaunul ce scârțâe.

Cea mai obișnuită formă a lipsei de bun simț este însă a lăsa fără răspuns scrisoarea ce ți se adresează. Am doi colegi străluciți de facultate, unul a fost într-o vreme Președinte al Senatului, altul Ministru al Sănătății și sunt și azi de o febrilă activitate ca profesori universitari în capitala țării, încât rămâi înmărmurit ce fel de împărțire de timp trebuie să aibă acești oameni ca să fie șefi de reviste de specialitate, să scrie volum după volum, să-și conducă clinicile, să-și țină cursurile cu studenții, să fie prezenți la nenumăratele convocări științifice și administrative, să facă din moșile lor din jurul Capitalei modele de gospodărie și să aibă și timp să răspundă în 3 zile la orice scrisoare. Niciodată nu mi-a rămas fără răspuns nici cea mai neînsemnată scrisoare.

Am în schimb 2 prietini la Brașov, șefi de instituții amândoi. Scrisori importante, care priveau bunul mers al instituțiilor lor și acte vădite de nedreptate au rămas complet fără răspuns, deși au fost repetate.

Bunul simț însemnează ceva din cei 7 ani de acasă, cultură sufletească, punctualitate, curtoazie, ținerea cuvântului dat, respectul persoanei, inteligență, bunăvoință.

Toate aceste stele strălucitoare ale sufletului nostru își aruncă parte din razele lor în bunul simț, deci să ne ferim a da dovadă de lipsa lui.

Dr. M. Suciu-Sibianu.

cierea unanimă a cerurilor de specialiști, care nu încetează să difuzeze adevărurile istorice, cuprinse în cartea d-sale, în cercuri cât mai largi. Mai ales la această răscruce istorică acest fapt trebuie să umple de mândrie și nădejde sufletele Românilor de pretutindeni.

L. Gh.

Josef Nadler, profesor la Universitatea din Viena, eminent istoric literar al Germanilor în timpul de față, scrie: „Ceea ce admir în mod special în opera Dv. este îmbinarea organică a expunerii însuflețite cu documentarea pe temelul izvoarelor. Citești pretutindeni cuprins de vraja plăcerii și în același timp ai la îndemână atestările. Felul fecund prin care lăsați să vorbească izvoarele, ca și versurile privitoare la moartea Voievodului Constantin Brâncoveanu, dau expunerii un caracter extraordinar de intuitiv și procură cititorului o plăcere deosebită. La fiecare pas se poate observa cât este de fericită alcăluirea tocmai a unei astfel de

cărți, care — în formă de imagini de detaliu, bine rotunjite — lasă să se pătrundă în lumea largă și variată din tot mai multe și mai multe puncte de vedere. Ai impresia că ești călător și că vezi cum te înconjoară și cum se depărtează în mod plastic lucrurile în jurul tău.“

Profesorul Universității din Jena, Alex. Cartellieri, autor al unei importante *Weltgeschichte als Machtgeschichte*, a ținut să aprecieze valoarea lucrării „Zur Geschichte der Rumänen“ prin următoarele cuvinte adresate autorului:

„... Mă bucur să vă pot împărtăși, că expunerea Dv. este foarte cursivă, înviorând și instruind în același timp. Consider ca dovadă a unei erudiții veritabile faptul că citați textele documentare sub textul expunerii, lucru socotit în zilele noastre adeseori ca inutil... Imi pare deosebit de valoroasă expunerea, Dv. sintetică și clară despre *Temelile unității etnice românești*: așa dar despre pământul românesc și oamenii lui, Carpații și Dunărea (ca fac-

tori geopolitici), despre contopirea succesivă a Dacilor cu coloniștii romani, despre unitatea vieții culturale care nu a putut fi împiedecată de granițele politice, despre țărâșimea sănătoasă, credința ei ortodoxă și particularitățile graiului atât de expresiv, precum și ale datinelor și obiceiurilor juridice populare.

Ca mare admirator al lui Ranke, pe care-l socot drept cel mai proeminent istoriograf al tuturor timpurilor și al tuturor popoarelor, am citit cu plăcere conferința Dv. despre fostul său elev recunoscător M. Kogălniceanu, luând astfel cunoștință despre o influență științifică a lui Ranke, cu privire la care nu aflasem nimic până acum.

„Foarte frumoasă este aprecierea personalității Regelui Ferdinand și a crizei lui de conștiință în cursul războiului mondial“.

Profesorul Fritz Hartung dela Universitatea din Berlin scria la data de 16 Mai a. c. „În puținele zile, ce au trecut dela primirea cărții, am putut citi ferește numai o mică parte din cuprinsul

ei. Am început cu studiile de istorie nouă și contemporană, care îmi sunt sufletește cele mai apropiate. Și în acest domeniu am putut învăța multe lucruri nouă din cartea Dv., în deosebi din studiul despre Dualismul austro-ungar; istoricul german, — nici eu nu fac excepție, — trece prea lesne cu vederea consecințele ce le-a avut compromisul dela 1867 asupra Croației și, înainte de toate, asupra Transilvaniei.

Vă sunt deci de pe acum recunoscător pentru multa învățătură primită dela Dv. și care știu că va spori după ce voi fi citit cu atențiune și studiile Dv. relative la istoria mai veche“.

4. La fel se exprimă Hermann Aumer din München într-o scrisoare dela 28 Mai...

„...Exemplarul de onoare mi-a sosit și Vă mulțumesc foarte cordial pentru el. Timp de două zile am citit cu cel mai mare interes cuprinsul lui, constatând că studiile și conferințele Dv. cuprind așa de mult material științific

O bibliotecă publică în Alba-Iulia

de Ion Bercin

Alba-Iulia, orașul Unirii și al Intronării primului rege al tuturor Românilor, are, în sfârșit, prin stăruința câtorva oameni de bine, o bibliotecă publică.

Menirea unor astfel de instituții este, după cum ușor se poate înțelege, de a da o hrană spirituală substanțială tineretului și de a prileji doritorilor de cercetări un mijloc eficace de informații, în toate domeniile vieții culturale și naționale.

Alături de Muzeul Regional, care și-a creat un solid pedestal prin cercetări arheologice și publicații, biblioteca publică este o frumoasă realizare, mai cu seamă că cercul ei de activitate se va mări tot mai mult în viitor.

Intemeierea acestui așezământ, de multă vreme dorit și visat, se datorește, pe lângă concursul fericit al unor împrejurări, Ministerului Afacerilor Interne, care a acordat sprijinul său dela început Primăriei orașului Alba-Iulia, care a pus la dispoziție localul și a acordat o subvenție potrivită, Ministerul Propagandei, care a acordat o subvenție pentru mobilierul de primă necesitate, Ministerului Culturii Naționale, care prin Casa Școalelor, a donat un însemnat lot de cărți literare și a dat tot concursul moral și Muzeului Regional, care prin Consiliul său, a veghiat la organizare, înzestrând biblioteca cu un număr important de cărți literare și istorice, cu un mobilier, și luând asupra sa sarcina de a exercita conducerea științifică, îndrumarea tehnică și controlul personalului.

Totul este un început, plin de speranțe, mulțumită înțelegerii câtorva oameni, care au pus temelia acestei instituții.

Nu ne îndolm că odată primul pas fiind făcut se va acorda, din toate părțile, o atențiune și o grijă deosebită, pentru a face din acest modest început, o mare instituție demnă de orașul Unirii și în stare de a sta alături de unele vechi creațiuni minore, rămase ca niște insule frumoase, crescute însă tot din sudoarea iobăgului român, azi bătute furios de valurile tumultuoase ale mării de viață vie românească.

Prima plăcă la clădirea acestei Bibliotecii Publice a adus-o, în anul 1938, când furtuna apărea la orizont, Nicolae Iorga, care dorea să aprindă și aici, în inima Ardealului, un puternic focar de cultură. Toți ceilalți au căutat să mărească talentul moștenit, azi trecut în folosința tuturor fiilor națiunii, din aceste locuri, unde amintiri mărețe plutesc prevestind vremuri noi, de manifestări grandioase ale neamului nostru.

Tuturor celor, care ne-au ajutat, în orice fel, le aducem respectuosul nostru omagiu de recunoștință.

și sunt redactate într'un stil atât de clar, încât este într'adevăr o mare plăcere să citești aceste tratate istorice.

„Foarte prețios este indicele onomastic, precum și indicațiunile de izvoare și literatură, care vor face din cartea Dv. în viitor un deosebit de important material documentar.

„Statul român trebuie să vă fie obligat la foarte mare recunoștință, pentru că această carte a Dv. va răspândi în Germania în chip strălucit cunoștințele despre România, despre poporul și istoria ei, contribuind temeinic la adâncirea înțelegerii reciproce“...

— Va urma. —

Citiți și răspândiți

„Gazeta Transilvaniei“

Educație eroică pentru tineret

de Eugen Hulea

Continuarea din pagina 5-a

cât mai mult posibil de clătănările violente ale vieții mature.

Eu, observând pe acești copii care s'au reintors pe băncile școlii după o lungă vacanță, am găsit că ei numai în aparență sunt ceea ce am fost noi, sau alte generații în timpul școlii. Și de adevărul acesta rămâi convins, după primele încercări pe care le faci, de a pătrunde în mica istorie a celor trei luni de vacanță pe care au trăit-o departe de școală. Răspunsurile pe care le primește dascălul, în cursul acestor reluări de contact sufletești, nu mai au nimic din idilicul de altădată, căci vocile miute în tremur desvăluie sumbre umbriri sufletești.

...Mi-a murit tăticul pe front... Sunt refugiat, nu mi-am văzut părinții în vara aceasta... Nu m'am distrat, căci a trebuit să ajut mamei la lucrul câmpului...

Și veselia amuțește, zămbetul dispare din ochi. Se produc tăceri, sincope în valul nestăvilitei tinereți. Se aude parcă perceptibil, pulsația lumii din afară; ecoul teribilei înțelegeri s'a furisat în clasă și s'a instalat turburător în lumea copilăriei, altădată albă și jucăușă.

Unui astfel de tineret, pe care războiul nu l-a cruțat, mai este oare posibil să-i aplici calapoade învechite de educație, scoase din cărți scrise în vremuri normale?

Mai poți exclude din școală ecoul tumultului din afară, atunci când micile suflete ale școlărilor săngerează tocmai de rănilor pricinuite de el? Și nu se va simți indemnăt dascălul, oricare ar fi el, de a arunca în lumea aceasta a școlărilor, care mâne vor merge și ei pe același drum al luptei, acea punte de trecere, compusă din mângăieri alinate și indemnuri la bărbăție, ce îi va ajuta să se ridice până la înălțimea jertfei săvârșite pentru ideal?

Este clar, că fără să fi contribuit la împlinirea acelei acolade sufletești între generații, din care se naște unitatea de aspirații și de destin al unui neam — rolul școlii ar fi cu totul șters și absolut nesatisfăcător în aceste vremuri.

Urmează deci, că școala poate și trebuie să încerce o educație nouă, în spiritul eroic al jertfelor ce se fac.

Greutatea problemei, căci este una mare, rezidă nu în neputința noastră principială și morală, de a pregăti generații complet înarmate sufletește pentru aspra cadență a viitorului, ci în lipsa unor mijloace suficiente cantitativ și bine organizate calitativ, pe care școala ar trebui să le aibă la îndemână și pe care de fapt nu le are.

Ș'atunci se întâmplă două lucruri. Anume, că unii, mai bine înzestrați cu material documentar, vor face operă frumoasă, vor stimula și însușește în așa măsură, încât energiile și elanurile puținilor copii puși sub conducerea lor vor vibra intens și se vor înălța până la atingerea postulatului urmărit. În schimb, alții, cei mulți, nu vor izbui să

pătrundă în conștiințe, ridicându-le pe planurile dorite. Căci educația eroică nu se poate face numai cu verbalism, deoarece acesta este de cele mai multe ori retorism obositor, care descurajează în loc să învioroze.

Pentru ilustrare, să luăm ca exemplu eroismul ostașului și marile lupte susținute de armata noastră.

S'a urmărit oare din partea cuiva să se pună în mâna tineretului o publicație închinată acestui eroism, avem noi puțința de a-l prezenta autentic, viu, palpitant, cu exemplificări concrete sau fotografii? S'a editat oare până acum, o galerie a marilor eroi din acest războiu, există oare o literatură războinică bogată și întotdeauna bine scrisă, avem filme cinematografice asupra ispravilor săvârșite de armele noastre?

N'avem nimic din toate acestea și pentru a încerca o astfel de educație nu ne putem ajuta, în cazurile cele mai bune, decât de reportajii răslețe, tăiate din ziare sau de fotografii luate din același loc. Pentru rest, o apologie vagă și un retorism ucigător de suflete, care, calitativ și eficient, stă cu foarte puțin deasupra „moralei“ care se debitează la orele de diriginție.

Iată dar, că a educa conștiința și voința tineretului în înțelesul jertfei pe care o săvârșește generația luptătorilor, reclamă ceva mai multă pregătire decât un discurs dela catedră.

Cu toate că trăim în umbră de fapte excepționale, ideea de eroism prin jertfă nu poate fi adusă în incinta intimă a tineretului decât prin exemplificări rupte din însuși miezul însângerat al luptei.

Și pentru ca să se vadă cât de puțin este organizată până azi voința noastră de a realiza această educație, însemnez aci, că nu ne-a trecut încă prin minte să închinăm o zi sau două cunoașterii și adâncirii mitului pământului românesc, într'o vreme când avem săptămâna sportului, ziua laptelui, a mamei, a apei, etc. etc.

Nu merită oare „moșia“ noastră, „casa de lut“ a strămoșilor această atențiune și n'ar putea constitui oare acest cult începutul care să stea la temelia noii concepții educative? Se știe doar, că pământul este singurul punct fix al istoriei noastre, din care nimeni nu ne-a putut distoca și că toată lupta generațiilor a plecat dela această premisă și s'a reintors necontentit la acest crez imuabil.

Oare, azi, ca ieri și ca întotdeauna, nu pentru acest pământ săngerăm, pentru granițele lui încaldate, pentru stăpânirea lui totală și necontestată?

Pentru noua educație eroică, putem prea bine purcede dela pământ, căci în el se include și ființa și dreptatea noastră.

Iar în fața postulatului care i se pune în față, dascălimea și școala nu are de formulat decât o singură cerere: aceea de a i se da posibilitatea să-l ducă la îndeplinire.

Permanențele românești

de Dr. N. Căllman

— Continuare din pag. 1-a —

nu poate exista abatere fără sancțiuni din partea neamului.

Oamenii politici pot fi liberi să aibă diferite idei despre organizarea cea mai potrivită a națiunii în stat și despre organizarea socială.

Dar toate ideile oamenilor politici pot avea un singur scop: interesul neamului. Dacă acest interes nu este confundat cu interese personale și de partid, atunci vor putea fi găsite totdeauna între oamenii politici puncte de atingere care să-i apropie în anumite idei și vor putea fi stabilite astfel principii conducătoare, pentru care să muncească și să lupte cu toții fără nicio deosebire.

Aceste permanențe ale neamului există. Ele trebuie puse în fața tuturor. Ca icoane sfinte de închinăciune. Să le vadă, și după războiu să se închine în fața lor toți acei, care vreau să aibă o cât de mică părțică în conducerea și organizarea statului.

De aceea a făcut foarte bine președintele „Astrei“, dl prof. Dr. Iuliu Moldovan, că a pus în discuție această problemă. „Astra“ are toată tăria morală și națională să facă acest lucru. Ea a făcut politică de peste 80 de ani. O politică numai de interes al neamului. Are tot dreptul și toată puterea morală să ceară dela toți oamenii politici ca interesul neamului să fie pus deasupra tuturor intereselor.

„Astra“ are dreptul să ceară ca în jurul permanențelor neamului să se unească toți oamenii politici fără nicio deosebire.

Despre aceste permanențe ale neamului noi vom mai vorbi aici.

Vești din Basarabia

Chișinău. Dela P.P.E. După înțelegerea avută între Directoratul Culturii și al Cultelor din Basarabia cu Subinspectoratul P.P.E. Chișinău, au hotărât ca comandanții formațiunilor P.P. și E.S. din Chișinău ajutați de colegii învățătorilor dela școli să organizeze cursuri școlare cu premilitarii și extrascolarii analfabeți pentru a stărpi urmele analfabetismului din această provincie bogată și mănoasă, înzestrată cu bunătăți pământesti cum rar e alta.

Aceste cursuri se vor face în fiecare sâmbătă, intrând în programul ședinței de educație P.P.E.

*

Răsar altarele. Toată prigoana dusă de stăpânirea bolșevică pentru a distruge bisericile a fost zadarnică. Oricât de mari au fost impozitele aplicate bisericilor și slujitorilor ei, poporul basarabean, având credință seculară în puterea acestor altare sfinte și-a făcut datorila pe deplin, achitând acele mărețe biruri, care erau mijloace pentru a putea transforma sfintele altare, în magazine, teatre, cinematografe, etc.

Biserica cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului“ din suburbia Sf. Vineri-Chișinău, a fost radical reparată prin truda părintelui Ababil Gheorghe și a enorașilor săi.

Biserica a fost profanată de stăpânirea bolșevică.

La sfârșitul acestei biserici care se va face în luna Octombrie vor lua parte înalte personalități printre care și chiriarhul Basarabiei I.P.S.S. Arhiepiscop Lt. Efreim Tighineanu

M. Postolache

„Gazeta Transilvaniei“ Acum 97 ani

Tiparul și jurnalistica în țările noastre

Gazeta universală în adausul său din 23 Febr. supune la o aspră critică generală pe toate jurnalele câte ies în toate limbile în Austria, arată totodată cărările pe care ar trebui să pășească toți redactorii spre a face din gazete aceea ce ele trebuie să fie: *Oglinda*

binelui și a răului din veacul nostru, fălinar purtat înaintea națiilor, erodul propășirii, descoperitoare a minciunilor șcl. iar nu coperitoare de adevăr șcl. În zilele noastre se numără în tot imperiul austriac peste 160 gazete și jurnale, prea puțin alăturate la numărul locuitorilor de 37 milioane, mai vărtos că nu toate își împlinesc datorila lor după dorință. La Italieni se vine o gazetă la 85 mil de suflete; la Nemții austriaci una la 112 mii; la Unguri 1 pentru 224 mii, la Slavoni 1 pentru 1 milion 450 mii, (la Români acestea două pentru 2¹/₂ milioane Români austrieci).

No. 19 — 4 Martie 1846. pg. 75

Pentru conformitate I. Urcanu

PAGINA MUNCITORULUI

Realizările secției „Muncă și Lumină“ a fabricii Letea-Zărnești

In articolul de deschidere a „Paginei muncitorului“, d-l comandor Alexandru Vodă, inspector reg. M. L. Brașov, amintea cititorilor că cea mai bună dovadă a muncii o face evidența înfăptuirilor.

Pentru lucrul acesta, pentru cunoașterea celor realizate pe ogrorul cel nou al ridicării culturale a muncitorimii noastre, dăm astăzi un scurt rezumat al activității secției M. L. Letea-Zărnești, pe anul de lucru 1942—1943.

O bună parte dintre noi am avut prilejul norocos să vedem cea feerică frescă volevodală „Se deapănă caierul vremii...“, scrisă de însuși șeful secției M. L. Letea, d-l colonel rez. Al. Constantinescu și jucată de echipa de teatru a muncitorilor fabricii, sub îndrumarea și direcția de scenă a domnului M. Manolache.

Am amintit această frumoasă înfăptuire a muncitorilor zărneșteni, pentru că spectacolul ce ni l-a oferit în vara aceasta depășește, atât prin realizare tehnică cât și prin conținut, tot ceea ce s'a făcut până astăzi în sectorul „teatru muncitoresc“.

In rodnică sa activitate, secția M. L. Letea-Zărnești a împlinit frumosul număr de 20 de șezători și festivaluri, dintre care menționăm programul oferit răniților noștri din spitalul Z. I. Nr. 162 Brașov, în ziua de 20 Febr. a. c.

S'au ținut 24 conferințe, pline de învățăminte și de duh. Dar ceea ce trebuie să menționăm ca ceva cu totul deosebit în zeloasa și rodnică activitate a secției M. L. Letea, este proporția cea mare a muncitorilor încadrați în secție. Din cei numai 551 de salariați ai întreprinderii, sunt prezenți la toate manifestațiunile, alcătuind efectivul membrilor secției, un număr de 505.

Numărul scăzut al salariaților din întreprindere ne apare și mai grăitor atunci când judecăm asupra rezultatelor obținute.

Secția „Muncă și Lumină“ Letea, datorită înțelegerii conducătorilor întreprinderii, străduințelor fără de răgaz ale domnului colonel Al. Constantinescu, precum și inimoșeniei și spiritului de disciplină al muncitorilor, înfățișează pentru fiecare dintre noi, înălțătatea pe care, în orice înfăptuire omenească, o are sufletul asupra tuturor celorlalte împrejurări, de număr sau de posibilități practice materiale.

Un mănunchiu de suflete a izbit un îndeplinire din acele care împodobesc mândria muncitorilor români de pretutindeni și care, lor înșile, muncitorilor zărneșteni ai secției M. L. Letea, e în stare să le aducă mai multă laudă decât s'au priceput rândurile acestea.

M. Someșan

„Muncă și Lumină“

de Comandor Alex. Vodă
Inspector Regional M. L.

Pentru acei care nu au aflat despre „Muncă și Lumină“ decât foarte puține, voi căuta să lămuresc problema în cadrul acestei pagini.

Rostul Oficiului „Muncă și Lumină“ este organizarea timpului liber al muncitorului.

Programul de activitate îl vom schița în rândurile ce urmează și ne vom convinge că problema nu pare nouă ca teorie. Ca aplicare, însă, ea este nouă, este o necesitate a ritmului nou al vremurilor, o necesitate a înfăptuirilor în interesul muncitorimii și mai presus de toate al națiunii.

Neglijențele din trecut trebuie reparate printr'un program metodic, printr'un ritm viu de realizări.

Nicio înfăptuire însă nu este posibilă decât cu concursul efectiv al tuturor categoriilor de muncitori și patroni. Pasivitatea este germele de putrefacție al progresului.

Să privim în jurul nostru și fără a ne lăsa descurajați de progresul cel vedem la alte popoare să ne apucăm de muncă, să ne punem la contribuție înăscuta noastră putere de muncă și să realizăm tot ce poate aduce progres în starea sănătății trupesti și sufletești a neamului.

Sunt multe de făcut și se pot face. Increderea în puterile noastre este prima condiție; voința este aceea care va învinge toate obstacolele; coordonarea, disciplina și lucrul metodic ne va ușura munca.

Cunosc anumite reflecții ale unora, că nu au timp liber, din cauză că munca extenuantă, pe care o prestează în diversele ramuri de activitate le consumă tot timpul și toată puterea.

Acest fel de a judeca este o greșită interpretare a noțiunii „timp liber“.

Încadrat în programul de viață ce ar trebui să aibă fiecare om „timp liber“ este considerat întreg intervalul de timp al celor 24 ore, afară de timpul petrecut în serviciul care îi procură fiecăruia existența lui și a familiei, deci inclusiv timpul de odihnă.

Organizarea timpului liber vizează formarea unui program de viață care, fără a atinge timpul muncii, îndrumă spre utilizarea, în modul cel mai judicios, al restului de timp.

S'ar părea că transformăm toată viața în corvoadă.

Nu.

Am dori însă ca omul să ajungă la un program de viață, la o sistematizare cât mai folositoare și recreativă a timpului. Numai atunci când nici un moment de muncă nu se va pierde

și când restul timpului va fi utilizat ordonat și folositor, numai atunci, prin programul ce-l vom realiza, putem spera într'un viitor mai bun atât pentru individ cât și pentru colectivitatea românească.

Acesta ar fi idealul. Nu este însă permis ca din cauza greutăților să nu muncim zi de zi pentru ca să ne apropiem cu pași cât mai repezi de acel ideal.

In alte țări, organizarea timpului liber a început de mulți ani și a luat un avânt și o dezvoltare considerabilă.

Nu ne putem astăzi măsura cu ei, deoarece nici posibilitățile noastre nu sunt ca ale lor. Dar nici nu putem rămâne numai cu admirația pentru alții și cu uimirea în fața realizărilor altor popoare.

Îl vom admira, dar ne vom trudi și noi ca organizația noastră, care muncește de doi ani cu frumoase rezultate, să o încurajăm, să o sprijinim prin aceea că vom lua toți parte la acțiunile ei, că vom îndemna și pe alții să ne urmeze pentru că am spus: tot ceea ce se face este pentru noi, pentru familiile noastre, pentru progresul neamului nostru.

Domeniile în care activează, în principal, „Muncă și Lumină“ sunt următoarele:

1. Presa și propaganda
2. Teatrul muncitoresc
3. Activitatea culturală și artistică
4. Bibliotecile și Editura
5. Activitatea sportivă
6. Cinematograful
7. Frumusețea muncii
8. Radio.

In numerele viitoare ale Paginei Muncitorului voi căuta să lămuresc ce se urmărește prin fiecare din domeniile de activitate enumerate mai sus.

In toate bibliotecile M. L. sunt cărți care lămuresc pe larg modul de organizare al timpului liber. Eu, în rândurile mele, voi căuta să fărâmițez totul cât mai aproape de realitățile practice.

Aviz redacțional

Toți muncitorii care au realizări literare de orice gen, sau lucrări de caracter general muncitoresc le vor trimite la Inspectoratul Regional „Muncă și Lumină“ din Calea Victoriei Nr. 9.

Răspunsuri redacționale se vor da în fiecare număr al „Paginei Muncitorului“.

muncă și lumină

Universitatea liberă muncitorească

Conferința d-lui dr. M. Suciu-Siblanu

Conferința de duminică 10 Oct. a d-lui dr. M. Suciu-Siblanu, despre „Sănătate și sport“, a adunat în sala Teatrului „Astra“ un public muncitoresc de toate vârstele, dornic a cunoaște temerurile științifice și spirituale ale celui mai plăcut și mai util sector de activitate a timpului liber.

D-l dr. M. Suciu-Siblanu începe prelegerea sa, dezvoltând, pe rând, cele patru mari argumente ale obligativității îngrijirii corpului.

1. Sănătatea este supremul bun al existenței noastre. Corpul omenească, prin minunata sa alcătuire, depășește puterea de înțelegere a marelui omenești. A-l îngrijii după cuviințele igienice și ale moderațiunii, a-l feri de o prematură slăbire și a-l prelungi, astfel, vitalitatea până la limitele fiziologice, înseamnă a îndeplini pe cea dintâi și cea mai cuprinzătoare dintre legile vieții.

2. Omul nu-și aparține doar stărilor. El nu înfățișează decât un mădușar din organismul obștei, căreia îi este părtaș de obârșile și de destin. A-ți îngrijii sănătatea, nu numai de dragul binelui tău, ci și de dragul celor în mijlocul cărora trăiești, de dragul fraților, de familie și de neam, căroră le datorezi toată puterea de rod a muncii tale, a te cuprinde în truda obștească a neamului și a te îngrijii, pentru aceasta, forțele de acțiune, înseamnă a da viață celei mai frumoase forme de *patriotism*.

3. Împrejurările din ce în ce mai grele ale vieții sociale, care reclamă prezența tuturor puterilor noastre de muncă, constituie un al treilea argument de obligativitate a îngrijirii corpului, *argumentul social*.

4. Și, în sfârșit, pentru înțelegerea noastră creștină, trebuie să ne oprim cugetul asupra supremului argument pe care-l spicim din înțelepciunea Apostolului și pe care l găsim, ca element esențial, în chiar îndrumarea Mântuitorului nostru.

Aspectele practice ale conferinței d-lui dr. M. Suciu-Siblanu se rezumă la condițiile fundamentale ale unei bune întrețineri fizice: igiena, bunăstarea sufletească și deprinderile tari.

Conferința d-lui dr. Suciu-Siblanu, însuflețită de un verb colorat și cald, a îmbogățit cu date științifice și spirituale sănătoase înțelegerii muncitorilor auditori.

In completarea artistică a prelegerii secția M. L. „Voinea“ a prezentat două frumoase recitări și un ansamblu de muzică instrumentală. Mica or-

— Continuare în pag. 5 a —

TROIȚA

de T. M. Welther

A crescut la porțile uzinelor, ca o vâlvaia de sânge și ca un jertfelnic adus din începăratele târâmuri ale răsăritului.

O vedem mereu, la răscrucea muncii noastre, și o citim cum am citi o carte, făcându-ne o îndreptar pentru inimă și pentru gând.

Troița nu este un monument ca toate celelalte. Ea nu glorifică o faptă sau un om, ea nu este doar o slovă din marele răboj al neamului. Troița cerne senina îndreptărire a trecutului peste strădană vremii de acum, ea leagă începătorii de chipul zilei de astăzi, adună duhul morților în preajma celor care trăiesc și lupă, picură odihnă și nădejde peste încrâncenarea luptăto-

rilor de acum, și stă ca o pecete străbună peste vrierile veacului nostru.

Poporul românesc înfățișează, într'adevăr, această minunată îngemănare de cer și de pământ. Deasupra îngrijorărilor sale zilnice, el păstrează flămura credințelor și a nădejilor lui străbune.

Poporul românesc se adună lângă troiță, așa cum s'ar aduna în cel mai deschis și mai înalt pridvor al inimii lui. De-acolo, din înălțimea cuprinzătoare de privescături trecute și de făgășuri pentru viitor, dela răscrucea veșniciei cu zăporul clipelor, poporul român își culege merinde pentru drumul destinului său.

Astăzi când temelile lumii au

prins să se clatine din nou și nicio minte nu este destul de știutoare pentru a pătrunde dincolo de hățșul întâmplărilor, astăzi când stihile s'au învrăjbit ca niciodată de amarnic, poporul cel păstrător de dătină și de pământ străbun se adună în jurul troițelor sale.

Și nu mai e nevoie de niciun sfătuitor.

Troița vorbește despre dorințele noastre ale tuturor, ne amintește despre jertfa celor dinaintea noastră, ne aduce mireasma înaltă de credință și de cer, ne înzdrăvenește inimile și ne îndrumă pașii.

Au răsărit troițele în poarta lăcașurilor de muncă, pentru a ne împotrivi sufletul cu seninătatea lor puternică și calmă.

Poposind înainte-le, îngrijindu-le mereu, nu ca pe niște morminte ci ca

pe niște adevărate fântâni cu apă vie, presărându-le cu flori și cu gânduri curate, noi săvârșim tot ceea ce ne cere rostul neamului și credința în Dumnezeu.

Căci una sunt, așa cum purerea am fost, Dumnezeu și Neamul.

Troița este înmănunchierea acestor două mari îndreptare de viață românească. Ea absoarbe puterile Cerului până în inima de trudă și de așteptare a pământului, și ridică inima pământului până în înalțuri, acolo unde adie poruncile lui Dumnezeu.

Să aducem troițelor noastre mănunchiuri de flori și de gânduri curate. Să ascultăm susurul lor cel tainic și să împlinim cu duh de glorie și de seninătatea noastră de soldați ai muncii.

Dintr'o arhivă secretă

Statul polițist

de I. Bozdog

În timpul și mai ales după procesul Memorandului lumea din afară a fost alarmată de situația jalnică a Românilor din Transilvania.

Presa din Vechiul Regat și publicității străini voiau să se documenteze la fața locului, de aceea au început să treacă prin diferitele centre transilvane și să-și culeagă informațiile necesare pe teren. Conducătorii statului se alarmară și mai mult și începură să strângă șurubul, impunând funcționarilor în subordine cea mai vie vigilență.

Această acțiune o ia în mână însuși primul-ministru, baronul Bánffy, care, pentru a se păstra cea mai perfectă discreție în urmărire, scrie *personal* și direct capilor de județ atrăgându-le atențiunea asupra rolului important și a legăturilor ce le țese în această direcție Liga Culturală.

La 20 Apr. 1895 cu No. 301/Res. baronul Bánffy roagă printr'o scrisoare autografă pe prefectul Brașovului să cerceteze și verifice cu toată discreția scopul călătoriei la Brașov a lui Const. Mille proprietarul ziarului „Adevărul” și conducătorul partidului socialist, care a găzduit la hotelul „Pomul verde”, conform „catalogului străinilor” apărut în No. 87 al ziarului Kronstädter Zeitung.

Prefectul Maurer cere la 23 Aprilie informațiuni căpitanului orașului asupra scopului călătoriei lui C. Mille, cum și asupra persoanelor cu care a luat contact în Brașov.

La 26 Aprilie căpitanul poliției raportează prefectului că Constantin Mille a sosit la Brașov în ziua de 14 Aprilie, cu soția sa, într'o trăsură cu 4 cai și a tras la „Pomul verde”. După unele cumpărături dela diferite magazii, a doua zi s'a înapoiat în România fără să fi luat contact cu nicio familie românească din Brașov.

În același raport i se atrage atențiunea prefectului asupra preotului profesor Vasile Mangra din Arad care, fiind la București, a luat contact cu Liga Culturală și cu memorandistii refugiați acolo.

Tot atunci raportează că pentru 18 Apr. fusese convocat un congres al Românilor „ultraiști” din Ungaria. Români au luat contact cu Sașii „verzi” și s'a hotărât ca în cazul neaprobării congresului la Sibiu, acesta totuși să se țină la Paris. (No. 15 res. 26 IV 1895).

Prefectul raportează aceste infor-

mațiuni președintelui consiliului de miniștri și trimite o notă informativă și prefectului de Arad în cauza lui V. Mangra (No. 55 Res. -- 27 IV. 1895).

La 21 Iulie 1895 ministrul de interne cu adresa No. 1246 Res. -- avizează pe prefectul Brașovului că un profesor din Germania, un oarecare Weigand, sosește în țară spre a studia stăruie Valahilor din contactul ce-l va lua cu agitatorii extremiști. Cere să fie urmărit și să i se raporteze.

La 15 August 1895 căpitanul orașului Brașov încunoștițează pe prefect, că prof. univ. Weigand din Lipsca se găsește în prezent la Timișoara pentru studiul limbii române. (No. 25/Res.) -- lucru ce prefectul îl raportează ministerului de interne cu No. 140 Res. la 22 Aug. 1895.

La 12 Sept. 1895 președintele cons. de miniștri cu No. 949 Res. avizează pe prefect că profesorul Emil Picot din Paris va sosi la Brașov într'o vizită de studii. Numitul profesor să fie urmărit cu vie atențiune.

Ordinul este transmis căpitanului orașului spre executare cu No. 175/Res. la 15 Sept. 1895. Fiind nerăbdătoare cercurile din Budapesta, căpitanul orașului la 24 Oct. raportează că prof. Em. Picot încă n'a sosit la Brașov. (No. 32/Res. 24 Oct. 1395).

Aceiași grijă o poartă însă și tuturor reprezentanților naționalităților din Monarhia austro-ungară, care, fiind în aceeași situație cu Românii transilvani, caută legături cu aceștia și pregătesc calea și mijloacele de apărare comună.

Așa, la 17 Mai 1875 Ministerul de Interne cu No. 921/Res. -- strict confidențial -- anunță pe prefectul Maurer că cunoscuții agitatori panslavi: Dula Matonie, Maidrony Paul, Hurban Sventozar și Stefanovici Miloș sunt gata de plecare la București. Pașapoartele acestora -- deși sunt reglementare -- prin prezenta adresă se anulează. Vor fi confiscate și înaintate la minister.

Prefectul comunică adresa spre executare prim-pretorului din Predeal cu No. 78 Res.

Mai târziu, la 26 Nov. același an, Ministerul de Interne încunoștițează pe prefectul Brașovului despre constituirea naționalităților într'un comitet comun. Cere să fie urmărită de aproape această activitate. (No. 151/Res.)

Ordinul este dat spre executare căpitanului orașului și pretorilor din județ.

Eroii noștri

Cristian

Mihui Ștefan

sergent

Născut la 15 Decembrie 1916 în Cristian, muncitor la I. A. R. unde se găsește până în ceasul chemării sub arme la un Bat. de Vânători de Munte. Sergentul erou Mihui Ștefan cade în luptele dela Vest de Korotkouschi și este înmormântat în ziua de 20 Noembrie 1942.

Țara și soția eroului rămân îndurerate să-i binecuvânteze jertfa și să se roage pentru el.

Parchetul Tribunalului Brașov

Cererea înregistrată sub Nr. 13422/1943

Domnule Prim-Procuror,

Subsemnatul Cioban Vasile, refugiat din comuna Hida, jud. Cluj, domiciliat în Brașov, Str. Carmen Sylva Nr. 28, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului de naștere al fiului meu Cioban Victor, născut în comuna Hida, jud. Cluj, la data de 20 Aprilie 1929, de religie ortodoxă, din părinții Cioban Vasile și Ana Cioban născ. Gavriș, de religie ortodoxă, căsătorii legitime.

Propun martorii pe: Crișan Cosma, Brașov Str. Carmen Sylva Nr. 28 și Șerban Ana, Brașov Str. Regina Maria Nr.

Cu stimă:
Cioban Vasile

Nr. 13422/1943
6 Octomvrie 1943.

Parchetul Tribunalului Brașov

Cererea înregistrată la Nr. 13421/1943

Domnule Prim-Procuror,

Subsemnatul Apahidean Benjamin, refugiat de religie gr. cat., din Cluj jud. Cluj, domiciliat în Brașov, Str. Mircea Vodă Nr. 35, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de căsătorie, fiind căsătorit cu Rozalia Ghirșan, de religie gr.-cat., la data de 9 Noembrie 1935, în fața Ofițerului Stării civile din comuna Jucul de Mijloc Jud. Cluj.

Propun martorii pe: Vonaș Nicolae, Brașov Str. Aurel Vialcu Nr. 3 și Taloș Ana, Brașov, Str. Mircea Vodă Nr. 35.

Cu toată stima
Apahidean Benjamin

Nr. 13421
Data 6 Oct. 1943.

Not, Primul-Procuror al Tribunalului Brașov,

In conformitate cu dispozițiunile art III din Decretul Lege Nr. 4062/1943, referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților, din 14 Decembrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte acte ori înscrisuri referitoare la actul a cărui reconstituire se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună de urgență la acest Parchet.

Primul-Procuror
A. Pintea

Secretar
A. Vâlceanu

Prim-Procuror
A. Pinția

Secretar
A. Vâlceanu

Dați copilului Dvs. alimentul ideal

Baby Gris Esculap

GRIS CU CALCIU
PENTRU COPILII SUGARI

CUPRINDE:
GRIS DE GRAU SF
CALCIU FOSFORIC
TRIBAZIC 0,5%

ESCULAP
SAR

LABORATOR DE PRODUSE
CHIMICO-FARMACEUTICE
BUCURESTI
TELEFON 5.0739

Cel mai bun aliment pentru sugari, foarte necesar în epoca de o-sificare și de apariție a dinților.

Cutie 250 gr. Lei 159.

Aviz

Muncitori sunt toți cei care prin muncă cinstită câștigă existența lor și a familiei lor. Muncitor este acela care muncește pământul (agricol), acela care muncește în atelier, fabrici, mine, (industrial) și acela care muncește cu condeiul (intelectual).

Așa înțelege „Muncă și Lumină”.

Infrățirea și conlucrarea tuturor va întări neamul.

Conferința d-lui Dr. M. Suciu-Sibianu

Continuare din pag. 4-a

cheastră de mandoline, flaut și muzicuțe a d-lui M. Pușcașu, ne îndreptățește a aștepta o grabnică maturizare. Ansamblul de muncitori a cântat în ritm, arătând o cuminențe și un bun simț muzical prevestitor de frumoase realizări.

Menționăm duetul vocal al d-șoarelor Wichman și Pravăț, instruite și acompaniate la pian de d-na Florica Iacob Cristorian, atât pentru execuțiile cât și pentru grația cuvincioasă a flautel lor.

T. Fr.

Tămăduți-vă cu AJUTORUL PLANTELOR DE LEAC!

● Puterea tămăduitoare a plantelor a fost observată din timpurile cele mai îndepărtate. Într'adevăr, Dumnezeu a pus minunate leacuri în florile, frunzele și rădăcinile plantelor ce cresc prin munți și pe câmpii.

● Din păcate, de cele mai multe ori, plantele au fost folosite fără pricepere.

● Povești bune pentru folosirea lor, precum și multe îndrumări către o viață mai sănătoasă găsiți în cele 80 de pagini ale broșurii No. 14, pe care o veți primi în câteva zile dacă trimiteți azi bonul de mai jos împreună cu 20 de lei în mărci postale către Laboratorul Vorel.

BON No. 12

pentru broșura nr. 14

Tăiați acest bon și trimiteți-l împreună cu 20 lei în mărci postale către

LABORATORUL VOREL PIATRA-N.

LABORATORUL VOREL Piatra-N.

Informațiuni

Dela Universitatea liberă muncitorească

Duminecă, 17 Oct. la orele 11.30 în sala „Astra” va vorbi în cadrele univ. libere muncitorești d-l prof. univ. N. Mărgineanu despre „Condiția umană a muncitorului”.

După conferință urmează programul artistic cultural susținut de secția M. L. a uzinelor U. A. B.

Ratele conversiunii se pot plăti cu anticipație

Se aduce la cunoștința tuturor debitorilor agricoli beneficiari ai Legii conversiunii din 7 Aprilie 1934, că prin noua lege Nr. 640 din 24 Septembrie 1943, pot să-și plătească deodată tot restul ratelor viitoare, ce mai au de achitat creditorilor lor — beneficiind de o reducere de 9% la ratele nescazute, urmând cu rata din 15 Noiembrie 1943.

Pentru a beneficia de aceste reduceri, debitorul va trebui să achite până la 31 Decembrie 1943, inclusiv, atât ratele scăzute și neplătite, — care nu cad în aplicarea reducerii prevăzută mai sus, — cât și toate cele următoare, care însă beneficiază de această reducere, până la completa stingere a datoriei respective.

Dacă debitorul nu a plătit toată datoria în condițiile de mai sus, neplata unei singure rate atrage de drept decăderea debitorului din beneficiul arătat, având creditorul neplătit dreptul de a urmări imediat orice fel de avere mobilă sau imobilă a debitorului.

Teatrale

Joi, 14 Oct. a. c. va avea loc în sala „Reduta”, *Teatrul de Marionete din Salzburg* sub direcția d-lui Herman Aicher. Se va reprezenta în Matineu la ora 3 *Albă ca zăpada*, iar seara la ora 8 *Diamantul vrăjitorului*.

Bilete la agenția teatrală Maria Băcilă, Telef. 35-37.

Miercuri, 13 Octomvrie 1943 la ora 8.45 seara se va reprezenta în sala „Astra” celebra dramă a lui Emil Zola: *Mama*. În fruntea unui ansamblu excepțional va apărea marea artistă Lucia Sturdza Bulandra.

Bilete la agenția teatrală Maria Băcilă. Telef. 35-37.

Teatrul „Muncă și Lumină la Brașov

Miercuri, 13 Octomvrie 1943, în sala „Reduta”, ora 16 Matineu pentru copii și tineret, cu piesa „Ursul”. Prețul biletelor: 80, 40 și elevii 20 lei.

Seara ora 19, cu piesa „Institutorii”, comedie în 3 acte. Prețul biletelor: 200, 150, 100 și 80 lei.

Biletele de vânzare la Inspectoratul Muncii și seara la Cassă.

Biblioteca „Astrei” Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

Cronica Războiului

Actualitate politică

În vreme ce popoarele europene întâmpină neclintite mersul capricios al evenimentelor militare, cercurile politice activează neobosite, fixând conduita cerută de împrejurări, sau formulând planuri ce urmează să fie verificate după obținerea decisive în acest război.

Interesul Berlinului — care se menține perfect informat asupra politicii aliaților — nu poate fi subestimat în niciun caz când e vorba de conferința dela Moscova.

Ultimele comunicate engleze anunță că toate preparativele pentru conferința aliată sunt încheiate și că se așteaptă numai sosirea delegațiilor americani și englezi. S'a indicat chiar și durata aproximativă a conferinței, fixată la 8 sau 10 zile. Mai mult încă, s'a dat și o explicație asupra motivelor care au indicat Moscova drept loc al conferinței, spunându-se că nicăieri nu se poate păstra mai bine un secret decât în capitala Uniunii sovietice. Dar de nicăieri nu se dă o precizare asupra programului ce va veni în desbatere.

În privința acestor lacune, sunt foarte edificatoare dările de seamă ce apar în presa engleză și americană. Părerile expuse în această presă asupra programului ce urmează să fie dezbătut sunt din cele mai diferite. Pe baza lor, cercurile din capitala Reichului deduc următoarele puncte de vedere care vor fi prezentate la Moscova:

Stabilirea unei linii de demarcație între sfera de influență a Sovietelor și cea anglo-americană din Europa; o colaborare în stil mare, care să fie preconizată și organizată la Moscova — așa cum a expus-o d-l Eden și a fost admisă și de presa oficioasă engleză; zonele de influență sovietică să obțină și granițe de siguranță strategică, înăuntrul cărora Sovietele să-și poată face politica lor; acordarea unei politici de mână liberă pentru Soviete în întreaga Europă; o încercare a Sovietelor de a se apropia de Germani. Asupra acestui ultim punct de vedere, expus până acum în nenumărate rânduri și ocupându-se de eventualitatea unei păci separate între Germania și Rusia, cercurile conducătoare și-au spus de curând cuvântul, arătându-l ca imposibil de realizat.

Dar, pentru a completa probabilitatea celor ce urmează a se discuta la Moscova, înregistrăm nu numai variatele puncte de vedere ale presei anglo-saxone, care mai mult sau mai puțin reprezintă punctul de vedere oficial, ci și atitudinea presei sovietice. Astfel, publicația sovietică „Războiul și masele muncitorești”, atât de des menționată în buletinele politice din ultimul timp, atacă violent în ultimul său număr pe d-l Eden. Acest atac nu poate fi interpretat ca un artificiu propagandistic al adversarilor aliaților, deoarece el se răspândește prin intermediul unui gazetar neutru, corespondentul din Ankara al ziarului suedez „Dagposten”.

În articolul despre care vorbim publicația sovietică acuză Londra de a fi dat o interpretare greșită pactului de asistență încheiat cu Rusia. Sovietele afirmă că negocierile dintre d-nii Molotov și Eden, care au avut loc în cursul anului trecut, aveau cu totul alt caracter decât cel invocat astăzi de Englezi, și anume, fiecare dintre parteneri poate încheia acorduri separate cu orice alte state, având mână liberă în această privință, atâta vreme cât acordul nu contravine înțelegerii ruso-engleze.

Iată deci, redate sumar, aspectele acestui eveniment din actualitatea politică. El continuă să formeze obiectul comentariilor și presupunerilor cercurilor politice și ale presei din diferite țări, date fiind problemele care vor anima reuniunea miniștrilor de externe aliați. Rămâne faptul neîndoelnic că, discuțiile celor trei conducători de politică externă vor avea ca obiect pretențiunile teritoriale sovietice și zonele de influență europene pe care cei trei aliați speră să și le poată rezerva după războiul de față. Anumite cercuri britanice merg chiar până acolo încât privesc cu foarte mare optimism rezultatul conferinței, socotind ca un punct câștigat faptul că s'a căzut de acord pentru ținerea ei, deși acordul nu se extinde asupra problemelor ce vor veni în discuție.

Nu pare de bun augur prezența d-lui Dimitrov la Cairo, unde diplomatul sovietic duce discuțiuni prelungite cu guvernele emigrante din Balcani. Și dacă Rușii își permit să trimită un specialist în materie pentru a duce tratative separate chiar cu cei vizați, în vreme ce avocații lor de abia pornesc către Moscova, putem deduce șansele de reușită ale mult trâmbițatului eveniment. Cei care opiniază deci, că delegațiile anglo-americane sosesc cu întârziere la Moscova și că faptul ar fi avut șanse de seriozitate mai de vreme cu o lună sau două, s'ar putea să aibă dreptate.

Față de dorințele celor trei aliați, expunerea făcută de Fuehrer, cu ocazia vizitei făcute la cartierul general de către conducătorii național-socialiști, este cât se poate de categorică. D-l Hitler a arătat, că înafară de forțele militare, victoria trebuie să se bucure de voința și rezistența oamenilor dela spatele armatelor. „Indiferent de situația momentană — a spus Fuehrerul — atitudinea plină de perseverență și voință neobosită în urmărirea țelurilor propuse, trebuie să rămână mereu aceeași”. Iar d-l Himmler, noul ministru de interne al Reichului, a subliniat atitudinea exemplară a poporului german, după patru ani de război, menționând: „Cazurile izolate de defetism sunt stârpite fără cruțare, iar cei care lucrează în interesul inamicului, propagând defetismul, atacă poporul german pe la spate, în această luptă extrem de grea pentru viața sa, amenințând astfel viața tuturor, trebuie să moară pentru a-și ispăși crima și pentru a fi pildă celorlalți”.

Situația pe fronturi

Frontul de sud.

Din felul cum sunt expuse în presă fazele viitoare ale războiului rezultă că, acesta nu a ajuns nici în momentul de față la apogeu și că viitorul ne rezervă surprize. Aceste surprize se bazează pe armele secrete ce urmează a fi întrebuințate de adversari, de îndată ce forțele se vor regrupa pentru o înclăștare uriașă.

Până atunci, înregistrăm operațiunile actuale de pe diferite fronturi.

În Italia, generalul Eisenhower deși a masat aproximativ 15 divizii în fața apărătorilor germani, nu reușește să câștige, decât cu foarte multă greutate, teren. În același timp când se anunță că noi întăriri sosesc zilnic pentru forțele anglo-americane, luăm act de schimbarea de regim din Italia, prin revenirea Ducelui la cârmă și instaurarea regimului republican-fascist.

de **Mardare Mateescu**

Eforturile anglo-americane de a răsbi spre Roma se lovesc tot mai mult de apărarea germană, care taie posibilitatea unei înaintări ieftin câștigate.

Frontul rusesc

În legătură cu situația de pe frontul rusesc, se părea că am ajuns la un punct de epuizare al atacului inamic și că vom asista la o perioadă de liniște, până la crearea unor condițiuni mai prielnice operațiunilor. După cum se confirmă însă într-o corespondență din Reich, cercurile militare berlineze stabilesc cu mirare că sovieticii anunță începutul unei noi ofensive.

Un puternic atac sovietic, dat în regiunea dela Sud de Veliki-Luki, a dus la ocuparea de către Ruși a localității Nevel. Puternicele forțe sovietice care au pătruns la acest punct în liniile germane au fost zăvorâte.

Lupte înverșunate se dau în regiunea dintre Melitopol și Marea de Azov, unde efortul sovietic se lovește de rezistența dărză a forțelor germane, decise a închide inamicului orice posibilitate de pătrundere.

In Crimeea

Ultimul comunicat militar anunță că resturile formațiunilor germane din peninsula Taman, după ce au respins încercările de străpungere efectuate de forțe inamice cu mult superioare, au fost retrase în Crimeea. Mișcarea aceasta de desprindere, era amenințată de sovietici, prin puternice acțiuni aeriene, dar grație rezistenței armergărzilor germane, acest lucru nu a reușit.

Mișcarea de desprindere, spune comunicatul, era pregătită de mai multe săptămâni, când au început mișcările similare de pe Mius și Doneț.

Gazeta Transilvaniei

E susținută de abonații ei.
Asociațiunea „Astra” Brașov
împlinește tot ce nu se ajunge.
Se gândește cineva la asta?

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
B R A Ș O V
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual **Lei 400**
Autorității și Societăți **Lei 800**
Membrii „Astrei” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord **Lei 200**